

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 51. årgang Nr. 2/2017

*En villmarksopplevelse
Den siste langturen
Byråden og aktivitetssonene*

Østmarka: Den helsebringende skogen

Av Helga Gunnarsdóttir

På Østmarkas Venners årsmøte 28. mars ble jeg valgt til styreleder. Det er et stort ansvar, som innebærer at jeg skal videreføre en imponerende og verdifull arv etter tidligere styreledere og styrer gjennom 50 år. Jeg føler meg ydmyk i møte med denne oppgaven, men også takknemlig og heldig som har ved min side et meget dyktig styre med allsidig erfaring, bakgrunn og ikke minst en stor entusiasme. Uten styret og alle de engasjerte medlemmene som brenner for Østmarka, hadde jeg ikke takket ja da valgkomiteen tok kontakt.

Mange av dere kjenner meg gjennom flere år som styremedlem, redaktør av Nytt fra Østmarka, som ordstyrer på årsmøtene, og fra flere møter og turer som vi har hatt sammen. Jeg tror dere vet hva dere får! Jeg legger vekt på å være tydelig og ærlig, og er tilhenger av gode og åpne prosesser. Jeg er opptatt av å lytte, men også av at Østmarkas Venner skal forsvare naturen og det enkle uorganiserte friluftslivet. Mitt mål er at Østmarka skal forvaltes på en god og miljømessig bærekraftig måte.

Miljømessig bærekraft innebærer at summen av menneskelige påvirkninger ikke forringer økosystemenes tilstand. Men det innebærer også at menneskenes aktiviteter – også de som vi turgåere eller de som driver mer idrettsliggende aktiviteter utøver – heller ikke

forringer Østmarka på en slik måte at dagens og kommende generasjoner ikke får dekket sine behov for helse og livskvalitet i et av landets aller viktigste friluftslivsområder.

I jubileumsboka vår, *Hyllest til Østmarka*, vier vi mye oppmerksomhet til hvor stor betydning Østmarka har for menneskene som bruker den, og hvor mye Østmarka betyr for vår fysiske og ikke minst psykiske helse. Etter hvert har det kommet mer og mer forskning som beviser hvor helsebringende naturen er for oss mennesker.

For noen måneder siden ble det utgitt en bok om heter *The Nature FIX*, som forklarer hvorfor naturen gjør oss mer lykkelige, sunnere og mer kreative. Boka er skrevet av en amerikansk journalist ved navn Florence Williams. Hun tar oss med på en reise i moderne forskning innen psykologi, biologi og medisin, og skriver med stor innsikt om relasjonen mellom naturen og oss mennesker.

Forfatteren forklarer blant annet hvordan hjernen vår er skapt og programmert til å lære av naturen. Alt fra frykt for slanger (eller ulv ...), til det å finne de beste sopp- eller bærstedene for matauk, ligger i vår evolusjon. Hvis vi ser bakover i menneskets historie, viser det seg at vi har tilbrakt 99,9 prosent av vår tid i naturen.

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir
Assisterende redaktør: Bjarne Røsjo
e-post: hegunna@online.no

Forsidebilde: Fra Tappenbergvann. Foto: Vidar Svarttjernet
Grafisk design, repro og trykking: 07 Media – 07.no
Opplag: 4 700
Frist for stoff til neste nr. er: 1. juli 2017

Det er mye folkehelse i en tur i Østmarka, som når Sigmund Hågvar og Østmarkas Venner inviterer til guidet tur i et verneområde. Foto: Bjarne Røsjø.

Boka forteller også at en tur i skogen, sammenlignet med en tur i byen, gir 12 prosent nedgang i kolesterol, 7 prosent økning i aktiviteten i vårt sympatiske nervesystem, og 6 prosent lavere hjerterytme. Funnene tyder også på bedre humør og mindre angst etter opphold i skogen!

Stress og psykiske lidelser er en voksende utfordring, for dagens moderne befolkning. Derfor er bevaring av naturmiljøet i Østmarka – som kilde til rekreasjon fra dagliglivets høye tempo, og som grunnlag for det enkle friluftslivet – en meget viktig oppgave for dagens politikere og forvaltning.

Det er ikke bare Florence Williams som hevder at det er sunt å gå tur i skogen: I løpet av de siste årene har det kommet en strøm av forskningsrapporter som peker i samme retning. Når vi samtidig vet at Østmarka og resten av Oslomarka ligger i Norges tettest

befolkede område, og at Marka vår antakelig er mer besøkt enn noe annet skogsområde, kommer konklusjonen av seg selv: Østmarka er bra for folkehelsen! Marka er den mest helsebringende skogen i Norge!

Jeg tror derfor at Østmarkas Venner i løpet av 50-årsjubileet og gjennom boka vår både har truffet en nerve og fått formidlet et viktig budskap om hvor viktig Østmarka er, for de som har den kjær. Derfor har jubileet og boka vært viktige også i den langsiktige kampen vi fører for å bevare Østmarka på en bærekraftig måte, for dagens og ikke minst morgendagens generasjoner.

I den kampen blir etablering av en nasjonalpark i Østmarka vår alle viktigste sak framover. Men vi skal love dere at vi vil ikke glemme å forsvare, og ta godt vare, på de øvrige verneområdene i Østmarka og nærskogene som betyr så mye for så mange!

Styret i Østmarkas Venner 2016–2017

Leder: Helga Gunnarsdóttir 959 92 349

Sigmund Hågvar 917 14 510
Bjarne Røsjø 908 45 997
Ingunn Lian Nylund 949 82 006
Johan Ellingsen 909 21 568

Nestleder: Kjell Erik Sandberg 996 39 686

Kristin Lund 957 09 166
Varamedlemmer: Bente Lise Dagenborg 419 22 941
Bjørnar Thøgersen 416 25 025
Haakon Aaen 926 19 007

Medlemsregister og regnskap: Ingunn Lian Nylund 949 82 006
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

– Aktivitetssonene skal ut av kommuneplanen!

Av Bjarne Røsjø

Oslos miljø- og samferdselsbyråd Lan Marie Nguyen Berg var krystallklar i sin tale til årsmøtet i Østmarkas Venner tirsdag 28. mars: – Aktivitetssonene skal ut av kommuneplanen!

Miljø- og samferdselsbyråden holdt et kort innlegg ved starten av årsmøtet, og store deler av talen lød som vakker musikk i de fremmøtte markavennenes ører. Oslos forrige byråd vedtok i september 2015 en kommuneplan som inneholdt planer om «aktivitetssoner» med mange ulike anlegg i de mest brukte nærturområdene i Marka, mot sterke protester fra naturvern- og friluftslivsorganisasjonene. Oslos nye makthavere sa kort etter valget i 2015 at aktivitetssonene skulle skrotes, men etterpå har det oppstått usikkerhet om hva som ligger i de såkalte «fritidsportene» som kanskje kommer isteden.

Da byråden fikk spørsmål om dette fra salen, etterlot hun ingen tvil.

– Vi så under valgkampen at aktivitetssone-
ne kunne innebære store inngrep i naturen
og kanskje bringe med seg store innlegg.
Dessuten var de dårlig definert. Vi holder
på å revidere kommuneplanen nå, og de so-
nene skal ut! Fritidsportene er noe annet:
De handler om veldig enkel tilrettelegging
der folk kommer inn til Marka. Det kan
være ting som skilt, sykkelstativer, toaletter,
det er ikke snakk om store anlegg eller inn-
grep, sa Berg.

Lan Marie Nguyen Berg er selv innflytter
til Oslo – riktignok bare fra Kolbotn – men
har merket at det ikke alltid er så lett å finne
frem i Marka. – Derfor er vi opptatt av å
satse på bedre skilting og tilrettelegging, så
man finner frem til de flotte opplevelsene,
sa hun.

En løsningsorientert gjeng

Byråden åpnet talen med å beskrive Østmar-
kas Venner som en konstruktiv og løsnings-
orientert gjeng.

– Ingen er jo i tvil om hva dere ønsker – nem-
lig å ta vare på de fantastiske naturopplevel-
sene og mulighetene til å oppleve uberørt
natur nær sagt rett fra T-banestasjonen. Men
når det kommer andre interesser på bordet
– for eksempel ønsker om å utbedre en tur-
vei gjennom et vernet friluftsområde, så sva-
rer dere med å foreslå alternativer som for-
søker å imøtegå bekymringene til de som
har vært skeptiske.

– Det er en holdning som jeg setter pris på,
og som jeg tror blir lagt merke til, og som
jeg også er sikker på at i det lange løp tjener
Østmarkas interesser aller best. Hold på den!
Sa Berg.

Lan Marie Nguyen Berg på ØVs årsmøte. Foto: Steinar Saghaug

Miljø- og samferdselsbyråden minte om at friluftsliv og store naturverdier er en viktig del av vår identitet her i Oslo.

– Nesten ni av ti innbyggere i Oslo oppgir at de bruker Marka, mange av dem også ukentlig og daglig, og de aller fleste oppgir at de

søker seg til skogen for å oppleve naturens stillhet og ro. I et samfunn hvor alt går raskere og raskere, det blir stilt flere og flere krav til oss, er jeg overbevist om at dette bare vil bli enda viktigere i årene som kommer.

Ta vare på naturen

Byråden kommenterte deretter Oslo kommunes nye «Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027», som bystyret sluttet seg til før sommeren. Planen har fire delmål knyttet til friluftsliv: Oslos unike kvaliteter for naturopplevelser og friluftsliv skal bevares og styrkes, alle skal ha tilgang til gode friluftslivsområder i sitt nærmiljø, byen skal få et sammenhengende turveinett med levende grøntkorridorer, og det skal bli enklere å oppdage og komme seg til nye friluftslivsområder. Et gjennomgående trekk i Behovsplanen er at kommunen skal ta vare på naturen, tilgangen til uberørt natur, og det rike biologiske mangfoldet i kommunen vår.

– Nå i 2017 setter vi blant annet i gang en stor opprusting av de vakre øyene i Oslofjorden blant annet med nye sanitæranlegg og vannforsyning, vi skal også rydde opp i det gamle avfallsdeponiet på Langøyene, det blir flere benker og bord i parker og grøntområder rundt om i byen, vi skal oppgradere Skullerudstua, nye besøksgård på Sørli, og oppgradering av toaletter blant annet ved Ulsrudvann og Nøklevann.

Praktiseringen av markaloven

Byråden kommenterte også kommunens praktisering av markaloven, hvor Bymiljøetaten har fått en del kritikk den siste tiden.

– Jeg og byrådet er veldig tydelige i byrådsplattformen. Vi skal føre en offensiv marka-

politikk med en langsiktig og fremsynt forvaltning. Det betyr at kommunen som myndighet, men også som grunneier, skal gå foran som et godt eksempel med å bruke mulighetene som markaloven gir, til å ta vare på det rike biologiske mangfoldet og de fantastiske friluftsmulighetene vi har rett utenfor dørstokken vår her i hovedstaden, sa Berg.

– På mange områder er vi allerede veldig gode. Når det gjelder for eksempel skånsom skogsdrift er Oslo kommune sannsynligvis blant de fremste i landet, som blant annet gjør at tiur og andre dyr og fugler kommer tilbake igjen til skogsområder som tidligere har vært preget av industriskog.

– Jeg hadde forrige uke et møte med ledelsen i Bymiljøetaten hvor jeg tok opp noen av disse sakene, og gjorde det klart at det er uakseptabelt at kommunen ikke har sikret riktig saksgang etter markaloven knyttet til Linderudkollen, sa Berg blant annet.

Nasjonalpark-optimist

Byråden kommenterte også at det har kommet et stemningsskifte i nabokommunene – unntatt i Enebakk – hvor det nå er mye mer støtte til nasjonalpark-tanken enn tidligere.

– Der har ØV hatt en stor finger med i spillet. Jeg har helt siden jeg ble byråd vært opptatt av å ha en god og konstruktiv dialog med alle nabokommunene om denne saken. Jeg tror vi er tjent med å bygge en bred lokal forankring. Dette synes jeg dere også har bidratt konstruktivt til, gjennom deres forslag til et område i Oslos kommuneskog som start på verneprosessen, sa hun.

ØVs Helga Gunnarsdóttir takket byråd Lan Marie Nguyen Berg etter talen, og overrakte blant annet et eksemplar av boka Hyllest til Østmarka og «buffer til hele byrådet» som takk. Foto: Bjarne Røsjø

Årsmøtet fikk også vite at Stortinget har vedtatt at det skal gjennomføres en fylkesvis prosess for å supplere nasjonalparkplanen fremover. Miljøministeren har slått fast at Østmarka er aktuell å vurdere i denne prosessen.

- Jeg er derfor fortsatt optimist. Nasjonalpark handler om å ta vare på naturverdier for fremtidige generasjoner, og da får vi heller bruke litt mer tid, mente hun.
- Så vil jeg bare helt avslutningsvis skryte av alle dere her i dag, som bruker av deres fritid til å arbeide for friluftsliv og naturvern i Oslo. Dere gjør meg ordentlig stolt av å

bo i Oslo. Kommunen kan gjøre mye, men natur- og friluftslivsorganisasjonene spiller en helt avgjørende rolle med å skape felles arenaer, motivere befolkningen til å bruke natur- og grøntområder, og arrangere turer, kurs og møter. Det er også bakgrunnen for at vi har tredoblet tilskuddspotten til frivillige natur- og friluftslivsorganisasjoner sammenliknet med 2015, til 3 millioner kr i år, sa Berg – og fikk rungende applaus for hele talen. De ca. 120 deltakerne på årsmøtet satte åpenbart stor pris på at det nåværende politiske flertallet har mye større sans for naturvern og friluftsliv enn forgjengerne hadde.

Minnestund på Sarabråten

Hva: Minnestund

Hvor: Sarabråten

Hvem: Østmarkas Venner

Når: Onsdag 7. juni 2017 kl. 19:00

Østmarkas Venner arrangerer den årlige minnestunden ved Milorg-bautaen på Sarabråten.

Historikeren Lars Borgersrud holder dagens tale

- «Til ungdommen» framføres av SAS-Singairs med dirigent Synnøve Vang
- Østre Aker Musikkorps spiller
- Bautaen hilses av Østmarkas Venner

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra eller Rustadsaga, eller du kan gå via Mariholtet.

*Bautaen på Sarabråten.
Foto: Espen Bratlie*

Busstransport kl. 18:00 fra P-plassen ved Østmarksetra.
Påmelding til Kai Ekanger, mobil: 90 54 11 66 innen 1. juni.

Ovasjoner for Johan Ellingsen som nytt æresmedlem

Tekst: Bjarne Røsjo

Johan Ellingsen – leder i Østmarkas Venner de siste seks årene og nestleder i 11 år – ble utnevnt til æresmedlem på foreningens årsmøte 28. mars. De ca. 120 årsmøte-deltakerne reagerte med stående ovasjoner da styrets forslag ble lagt fram.

Den formelle gangen når ØV utnevner æresmedlemmer, er at styret utarbeider et begrunnet forslag som blir lagt fram for årsmøtet til vedtak. Utnevningen henger meget høyt, og den 50 år gamle organisasjonen med mer enn 4000 medlemmer har fortsatt (inkludert Ellingsen) bare ni æresmedlemmer.

Det var ØVs nyvalgte leder, Helga Gunnarsdóttir, som hadde gleden av å foreslå det nye æresmedlemmet og gjengi styrets begrunnelse. Johan Ellingsen fra Flateby i Enebakk ble medlem i Østmarkas Venner (ØV) i 1989, og da hadde han allerede et par tiårs naturvern-engasjement bak seg i Naturvernforbundet og snm – Samarbeidsgruppene for natur- og miljøvern.

Har betydd veldig mye

– For 17 år siden ble han styremedlem og samtidig valgt som nestleder i Østmarkas Venner, og han overtok som leder for seks år siden. På dette årsmøtet takker han av som formann, blant annet av helsemessige årsaker, men vi er veldig glade for at han fortsetter som ordinært styremedlem, sa Gunnarsdóttir. Opptil flere av tilhørerne ble så rørt at de måtte tørke seg i øyekroken mens de hørte begrunnelsen, som illustrerer hvor mye både mennesket og fagmannen

Ellingsen har betydd for organisasjonen.

Johan Ellingsen er nemlig blant annet mannen som var pådriver for å redde husmannsplassen Bøvelstad, som ligger ved Støttum-

Johan Ellingsen – nytt æresmedlem i Østmarkas Venner. Foto: Steinar Saghaug.

fjorden i nordenden av Børtervann. Et omfattende restaureringsarbeid ble satt i gang i 2007 og Johan var primus motor, og i 2011 kunne den gamle plassen åpnes som DNT-hytte. De årlige slåttetreffene som Johan har styrt sammen med kulturlandskapsgruppa, har restaurert og bevart kulturlandskapet omkring.

– Johan er et sosialt dyr som får folk til å bidra, og til å trives. Samtidig brenner han for selve naturen og makter å se ting i lang-siktig perspektiv. Han var økobonde og miljøbevisst skogeier i Enebakk, og denne bakgrunnen hans har vært verdifull for Østmarkas Venner når vi har måttet forholde oss til hogstplaner, inkludert problematiske nærskoghogster. Han har sloss for nasjonalparken, mens hjemkommunen hans fremdeles stritter imot. Men denne kampen er ikke over, sa Gunnarsdóttir på vegne av styret.

Mange store saker

Styret påpeker også i begrunnelsen at mange store saker har tatt mye tid de siste årene: Brukerkonflikter i Marka, kommuner som bryter markaloven, trusler om å omgjøre yttersonen av Marka til en «anleggssone», osv.

– Johan har alltid stått på. Han har stor arbeidskapasitet og integritet. Det er umulig å ikke like ham. Godmodig, høflig, men bestemt når det trengs. Humor for å løse opp, men seig jobbing når det behøves. Han har vært limet i styret, og motoren i foreningen. Johan har med sin positive grunnholdning vært en av drivkreftene som har bidratt til at Østmarkas Venner er en «ja-organisasjon», i den forstand at vi bestreber oss på å finne bedre løsninger når vi til tider går imot

lite gjennomtenkte planer fra for eksempel kommunale etater. Motstanderne våre påstår at Østmarkas Venner er en nei-organisasjon, men det er ikke sant: Johan personifiserer at vi er en organisasjon som sier ja til naturen og det enkle friluftslivet, og ja til de gode løsningene når ulike hensyn må veies mot hverandre.

– Vår takk er i høy grad todelte: Den ene delen er takken for jobben og innsatsen som leder og nestleder, men den andre takken er vel så dyp: Den går til mennesket Johan Ellingsen, sa Gunnarsdóttir.

Et ikon for våre etterkommere

Johan Ellingsen takket rørt for utnevnelsen og nevnte i en kort takketale en av de sakene han er aller mest stolt over: Arbeidet med å opprette en nasjonalpark i Østmarka.

– Vi har virkelig løftet Østmarkas naturverdier opp i den nasjonale eliteklassen, og det er kanskje det viktigste dette styret har bidratt til. Og vi kan allerede nå si at det ikke lenger er nubbesjans for at noen skal kunne komme og ødelegge de naturverdiene vi har innerst i Østmarka. Vi har sikret et ikon for våre etterkommere, og nå må vi bare fortsette arbeidet med å etablere en slik nasjonalpark, sa han.

Ellingsen avsluttet med å erklære at han er stolt over å tilhøre det eksklusive selskapet av æresmedlemmer, som nå i tillegg består av Oddvar Rolstad, Kai Ekanger, Kjell «Stakan» Staxrud, Lise Henriksen, Steinar Saghaug, Tullik Valstad, Øyvind Pettersen og Sverre M. Fjelstad.

Slåttetreff og tur i Østmarka naturreservat

Hva: Slåttetreff og guidet tur i reservatet

Hvor: Bøvelstad og Østmarka naturreservat

Hvem: Kulturlandskapsgruppa for Bøvelstad - ØV

Når: Fredag 30/6 og lørdag 1/7. Guidet tur søndag 2. juli.

Også i år arrangerer vi slåttetreff i hjertet av Østmarka!

Tradisjonen tro, blir det undervisning og praksis i ljåslått og hesjing.

Det er ingen påmelding til slåttetreffet. Vi samles på Bøvelstad fredag kveld. Alle tar med det de ønsker av mat og drikke til hele oppholdet. Det blir servert slåttegraut på lørdag, før det settes opp griller på kvelden.

Bøvelstad er en tidligere husmannsplass som ligger flott til ved Børtervann i Rausjø skog, omtrent midt i Østmarka utenfor Oslo. Bøvelstad drives i dag som hytte av DNT Oslo og omegn. Søndag er det guidet tur i reservatet, med Johan Ellingsen som kjentmann.

Mer informasjon om adkomst etc. finner du på våre nettsider:
www.ostmarkasvenner.no

*Slåttetreff på Bøvelstad.
Foto: Bjarne Røsjø*

Helga ved et av hennes kjæreste steder i Østmarka: Den tidligere marka-plassen Bråten ved Nøkle vann.
Foto: Bjarne Røsjø

– Menneskene har et grunnleggende behov for å være i naturen

Tekst: Bjarne Røsjø

– Jeg tror at menneskene har et grunnleggende behov for å være uten i naturen, sier Helga Gunnarsdóttir. På årsmøtet i Østmarkas Venner ble hun valgt til ny leder etter Johan Ellingsen, som hun har samarbeidet tett med siden begge kom inn i ØV-styret i 1999.

Johan Ellingsen fra Enebakk hadde på et tidlig tidspunkt varslet valgkomiteen om at han ville overlate lederklubba til nye krefter. Valgkomiteen fant det da naturlig å spørre ØVs nestleder siden 2011 om hun ville overta som leder, og det takket Helga Gunnarsdóttir ja til.

Helga ble dermed ØVs første kvinnelige leder, valgt med akklamasjon på årsmøtet i en organisasjon som seiler i medvind og står samlet om en rekke viktige saker. Oslos byråd for miljø og samferdsel, Lan Marie Nguyen Berg, holdt en tale ved starten på årsmøtet og sa blant annet at ØV oppfattes som «en

konstruktiv og løsningsorientert gjeng» (se egen artikkel).

– Noen vil nok mene det var på høy tid at ØV fikk en kvinnelig leder, nesten 51 år etter at organisasjonen ble stiftet. ØV er forresten ikke alene blant marka- og miljøorganisasjonene om å ha mangel på kvinnelige ledere, men ØV utmerker seg med å ha vært meget flinke til å rekruttere kvinner inn i styret siden vedtektene ble endret i 2003. Siden 2011 har vi også hatt en god fordeling med leder og nestleder av hvert sitt kjønn, sier Gunnarsdóttir.

– Og det fortsetter vi med, siden styret har valgt Kjell Erik Sandberg fra Lørenskog som ny nestleder. Men jeg ser ikke bort ifra av Østmarkas Venner kan få to kvinner i lederposisjoner med tid og stunder, tilføyer hun.

Enorm respekt for Johan

– Det var litt vemodig å overta lederklubba fra Johan, som har gjort en strålende jobb som leder de siste seks årene! Det står også en enorm respekt av at han var nestleder i 11 år før det igjen, og til sammen har han nesten 30 års fartstid som aktiv eller tillitsvalgt i organisasjonen vår. Han har betydd ekstremt mye for organisasjonen, og vi er derfor veldig glade for at Johan fortsetter som styremedlem. Det var for øvrig en ekstra stor glede for meg å foreslå for årsmøtet å utnevne ham til nytt æresmedlem, tilføyer hun.

ØVs nye leder tilføyer at hun er stolt over å skulle lede et dyktig styre i en forening som nyter stor respekt og blir lyttet til.

– Vi har for eksempel mye bedre kontakt med det nåværende byrådet i Oslo enn det

forrige, som blant annet forsøkte seg på å omgjøre opptil 10 prosent av Marka ved å etablere «aktivitetssoner» i områder som allerede syder av uorganisert aktivitet. Vi har også godt gjennomslag i de andre kommunene rundt Østmarka, og nå er det bare Enebakk som ikke har politisk flertall for den største saken vi jobber med: Etableringen av en nasjonalpark i det indre av Østmarka.

– Vi kommer naturligvis til å jobbe mye med nasjonalpark-saken også i årene som kommer. I tillegg kommer etterbruken av Grønmo etter at avfallsdeponiet ble nedlagt, til å bli en viktig sak. Vi vil jobbe aktivt for at byrådet i Oslo realiserer Eiendoms- og byfornyelsesetatens opprinnelige plan om flerbbruks- og kretsløpspark, som er blitt til i en flott dialog med alle brukere. Vi kommer også til å gå tungt inn i en rekke kommuneplaner som snart kommer til rullering, og vi skal fortsatt kjempe mot alle de som forsøker å ta biter av Østmarka til ulike formål som ikke har noe i Marka å gjøre, lover Gunnarsdóttir.

Islendingen som elsker Østmarka

– *Hvordan kan det ha seg at en opprinnelig islending er blitt så glad i Østmarka? Det er ikke akkurat mye trær og skog på Island?*

– Det er flere som har spurt om det tidligere, og svaret må ha noe å gjøre med at jeg har fått respekten for og kjærligheten til naturen inn fra jeg var bitteliten. Jeg vokste opp på en gård på Nordøst-Island med foreldre som var bønder, og var ute sammen med faren min fra jeg lærte å gå. Mor som var byjente tok oss med på søndagsturer, noe som var ukjent i bygda. Det ble mange bærturer, fisketurer og turer for å hente kyr og sanke

sauer, samt annet arbeid på gården. Jeg lærte nok mye av mine foreldre, som også var opp-tatt av god naturforvaltning og startet et grunneierlag og reddet laksebestanden i elva vår, lyder svaret.

– Jeg har alltid hatt dette behovet for å være ute i naturen, og da har det blitt til at jeg alltid har vært glad i den naturen der jeg bor eller er på besøk! Jeg vil faktisk hevde at menneskene – hvis de ikke er fremmedgjort – har et grunnleggende behov for å være uten i naturen, tilføyer Gunnarsdóttir – som begrunner dette nærmere i lederartikkelen på side 2-3.

Det har ikke alltid vært Østmarka for bonde-datteren fra Island. Hun kom til Norge 20 år gammel for å ta sommerjobb ved et gartneri på Øverland i Bærum, og dermed ble Bærumsmarka den første Marka hun gikk tur i. Senere gikk ferden til Høgskolen i Bø for å studere natur- og miljøvern, og etter to år kom hun til Oslo for å ta hovedfag i naturgeografi og etter hvert doktorgrad i kvartærgeologi. Hun har bodd i bydel Øst-ensjø så å si sammenhengende siden 1981.

Preget av de store miljøkampene

Helga Gunnarsdóttir har, som mange andre i sin generasjon, blitt preget av de store miljøkampene på 1970-tallet. Hun og Johan Ellingsen, som ble intervjuet i forrige nummer av Nytt fra Østmarka, har dermed nok så lik bakgrunn for sitt miljøengasjement.

– Jeg var fortsatt bare tenåring da Island fikk sin første store miljøkamp, fordi myndighetene ville tillate utbygging av den flotte lakseelva Laxá til vannkraft. Grunneierne gjorde opprør, og det har senere kommet fram at halve bygda sto bak sprengningen

av en formidlingsdemning i et sidevassdrag. Og dette skjer pussig nok samme uke som politiet i Norge bryter opp demonstrasjonene ved Mardalsfossen og bærer bort Arne Næss og Sigmund Kvaløy – og samme uke som den første demonstrasjonen i Masi mot Alta-utbyggingen, forteller Helga.

Alle disse tingene skjedde altså i august 1970, i en periode med voksende interesse for naturvern. Mardøla-aksjonen var den første aksjonen i Norge der sivil ulydighet ble brukt som kampmiddel i en naturvernsak, da aksjonistene forsøkte å hindre at den 705 meter høye Mardalsfossen skulle tørrlegges. Alta-utbyggingen var omstridt allerede fra planene om et vannkraftverk i Altaelva ble presentert i 1968. Etter at utbyggingen startet arrangerte Folkeaksjonen mot Alta-utbyggingen en telteir i Stilla med opptil 800 deltakere, blant dem en ung islending som etter hvert ble valgt inn som varamedlem i styret i Folkeaksjonen i Oslo.

Begge konfliktene endte med at naturvernerne tapte: Både Mardalsfossen og Altaelva ble utbygd, om enn på noe mer skånsomme måter enn det som opprinnelig var planlagt. Men både Helga og samboeren Rolf – som hun traff via Alta-saken – satt desillusjonerte tilbake, og det skulle ta mange år før det organiserte engasjementet våknet igjen.

En av norgeshistoriens største byggeskandaler

Men så skjedde det noe skandaløst, i en del av den Østmarka Helga var blitt glad i. I begynnelsen av februar 1997 varslet Steinar Saghaug myndighetene om at vannstanden i Nordre Puttjern hadde sunket mange meter. Det ble snart klart hva som hadde skjedd: Ut-

Kampen mot grusveien forbi husmannsplassen Dølerud i verneområdet Spinneren er en av sakene Helga har jobbet mye med. Bildet er fra en guidet tur med Sverre M. Fjelstad i april 2015. Turen ble startskuddet på arbeidet mot grusveien. Foto: Bjarne Røsjø.

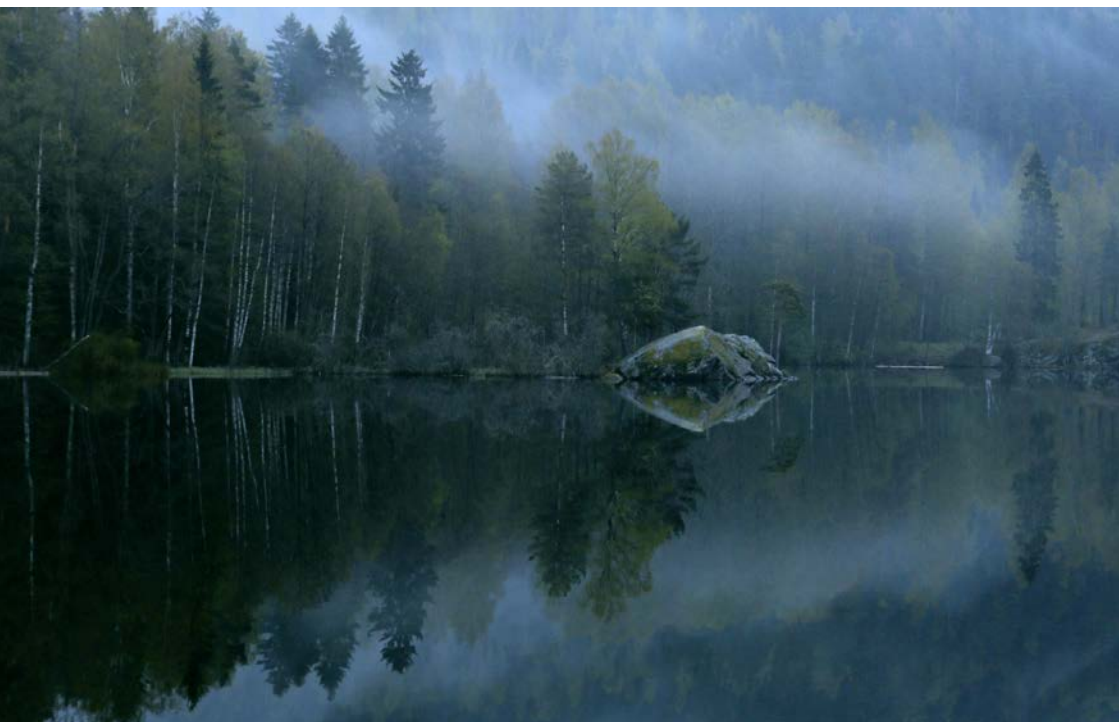
byggingen av Romeriksporten hadde ført til at grunnvannsmagasinet under nordre del av Østmarka var blitt punktert, og vannet fosset ned i Romeriksporten, der hardt pressede arbeidere sto og dyttet det omstridte tetningsstoffet Rhoca Gil opp i sprekkene, alt de orket.

En av norgeshistoriens største byggeskandaler var et faktum: Hvis ikke disse lekkasjene var blitt tettet, ville også selveste Lutvann vært et tørrlagt krater i dag.

Helgas samboer var aktiv i fiskeoppsynet for de berørte vannene – blant annet det store og vakre Lutvann – og etter hvert ble Helga

engasjert som miljørådgiver i halv stilling av Osломarkas Fiskeadministrasjon, Østmarkas Venner og Oslo og Omland Friluftsråd. Deretter var det ingen vei tilbake: Det ble satt inn en rekke tiltak for å stanse lekkasjene, og Østmarka hadde fått en ny, talefører og engasjert venn. Steinar Saghaug ble styremedlem i ØV i 1997 og styreleder i 1998, og Helga kom inn i styret i 1999. Der har hun vært siden, kun avbrutt av en pause fra 2007 til 2011, mens hun fortsatte som redaktør av Nytt fra Østmarka.

En rask kikk i årsberetningene avslører at Helga blant annet har bygd opp medlems-

Lutvann som Helga har «døpt» Markas Dronning byr på skjønnhet og stillhet året rundt. Kan du forestille deg området uten Lutvann? Foto: Bente Lise Dagenborg

bladet fra en mer beskjeden trykksak. Hun skrev forslaget om vern av fire eventyrskoger i Østmarka (to av dem ble faktisk vernet), har arbeidet mye med forslaget til nasjonalpark, og restaureringen av husmannsplassen Dølerud og kampen mot grusveien forbi stedet – for å nevne noe.

– Den eneste ulempen ved å være en sentral tillitsvalgt i Østmarkas Venner, er at det blir for lite tid til å gå tur i Østmarka. Mye av fritida bruker jeg på høringsuttalelser, lesing av planer, og å arbeide med saksbehandling for ØV. Egentlig hadde det vært fint om

medlemmene startet en stafett: Ta Helga med på tur! sier hun spøkefullt.

– Men heldigvis bor jeg bare ti minutters gange fra en av de kjæreste plassene i Østmarka, nemlig den tidligere markaplassen Bråten ved Nøkle vann. Dit må jeg minst en gang i uka når jeg er hjemme, og sånn har det vært helt siden jeg flyttet til Bøler i 1981 og etter hvert til Bogerud, forteller Helga. Kanskje er det mitt islandske behov for utsikt og åpent landskap som bringer meg dit og til noen av utsiktstoppene i Østmarka, avslutter hun.

Stillhet

Av Øyvind Egeland

Foto: Jørn Hagen

det napper forsiktig i speilbildet
av trærne på den andre siden
noe vaker
og noe er bortpå kroken
men hva det er
nei
kanskje det bare er deg
eller den svake strømmen
eller en rot i mudderet på bunnen

det tynne snøret
dirrer
men ryker ikke
det holder fremdeles
og kanskje napper det litt i speilbildet
ikke godt å si

ringene sprer seg langsomt
i stammene på den andre siden
raskere i speilbildet av dem

jo, det napper
i øyeblikket
i den dirrende, sølvskimrende navlestrengen
i tjernet som vaker lett og forsiktig i hjerterøttene

En villmarksopplevelse i Østmarka

Tekst og foto: Tor Ødemark

Det var i det Herrens år 2016, og Østmarkas Venner skulle markere sine første 50 år. Denne historien fant sted nøyaktig fire og en halv måned inn i jubileumsåret, og jeg ante ingenting om at denne dagen skulle bli min største villmarksopplevelse hittil i Østmarka.

Jeg har trålet Østmarka gjennom et halvt liv, og skylder utelukkende på valg av jobb, for at det ikke har blitt hele. Datoen var den 15. mai, og jeg startet turen fra Losby. Hovedmålet var å besøke fire fiskevann jeg hittil aldri hadde vært innom – Huketjerna og Skurvåstjerna, nordøst i Badstudalen, og sentrert rundt Setertjernstua, øverst i dalen. Men turen skulle vise seg å by på alt annet enn det jeg dro ut for – å få fisk i ett eller flere av disse vannene.

Om man rusler fra Losby Golfbane innover mot Mønevann, men i stedet tar første vei til venstre rett etter Losby Gods, kommer man først til 'Putten» – som i virkeligheten er den nordøstre delen av Mønevann. Selv om jeg ikke har gått mer enn en snau halvtime når jeg kommer hit, tar jeg meg alltid fem minutter til å studere alt fra vak og in-sekter til fugleliv og annet.

Tiuren hadde funnet sin spillplass, og spankulerte på catwalken i nærmere en time.

Dagen i dag var intet unntak. Men det var bak meg ting begynte å skje, for der kom Lørenskog Jeger og Fisk med bil og henger og en container full av settefisk. Jeg tok gladelig i et tak, for å få fisken ut. Det de satte ut var 3-åringer – normalt den største settefisken oppdrettsanleggene har, og som veier fra 2-6 hg når de blir satt ut. Noe mindre kan man ikke sette i dette vassdraget, da gjedda er en litt for stor trussel for yngre fisk.

Har du hørt om den rabiate tiuren?

Noe av fisken slet litt i begynnelsen etter utsett, og ble liggende med buken i været, eller i mudderet på bunnen. Men med en hjelpende hånd kom de seg på finnene, og forsvant stille ut i sin nye tilværelse. Laget kjørte videre til utsett i Geitsjøen og Morterudvann.

Jeg trasket etter og så etter liv underveis der jeg gikk langs Geitsjøen, og fikk se flere fisk nyte sin nye tilværelse.

Oppe i Badstudalen ble det fisket i de to Huketjerna aller først, halvparten av de som stod på programmet i dag, før jeg kom til Seter-

Med fire kilo illsint tiur i hælene, er det bare å komme seg unna.

tjerna. Her møtte jeg et ungt ektepar, hvor *hun* var den som fisket (og fikk fisk!), mens *han* konsentrerte seg om fotografering. Han spurte om jeg hadde hørt om «Den rabiante tiuren» som holdt til i nærheten, noe jeg måtte avkrefte. «Den har visstnok gått til angrep på en kar», kunne han fortelle. Sånt hadde jeg både hørt og lest om tidligere, og ikke minst sett på TV, men aldri selv vært i nærheten av.

Karen fortalte at han hadde lett etter tiuren uten å finne den, men at den var et sted i den retningen jeg hadde tenkt meg. Jeg takket for informasjonen, og fortsatte forbi Serttjernstua i retning mitt neste mål – Skurvåstjerna. Jeg gjorde unna det vesle tjernet i nord først, før jeg gikk til det store litt lenger sør. Her var det også folk, to foreldre med en voksen tenåringssønn.

Angrep tre turgåere

Faren var aktivt medlem av Rælingen JFF, så praten kom fort over på fiske, og på mulighetene i vannet jeg nettopp hadde ankommet. Etter noen gode fiskehistorier, spurte også han om jeg hadde hørt om tiuren. «Ja», sa jeg, «jeg hørte den til og med hadde gått til angrep på en turgåer?»

«En? Nei, tre ...! Og jeg er en av dem!» Han viste meg en stokk han hadde fått av en av dem som hadde møtt tiuren. «Han forsvarte seg med denne, men den hjalp ham lite – han måtte til slutt bare løpe».

Tiuren er den største fuglen i vår fauna, og kan veie godt over 4 kg, noen ganger mer. Den kan være svært aggressiv på våren i spillperioden, og selv om jeg har opplevd den, både langs vei, sti og i lufta, har jeg aldri sett den spille på nært hold.

Da det nærmet seg tiden jeg skulle begynne på hjemturen, får jeg spørsmål om hvilken vei jeg hadde tenkt å gå. «Via Ramstadslottet naturreservat og ned Djupdalen blir raskeste vei hjem», sier jeg. «Da går du rett forbi tiuren der vi så den», sier han. «Ta med deg denne stokken, for sikkerhets skyld», før han la til - «Forresten – vi blir med deg bort og viser deg hvor vi så tiuren – det er ikke mer enn 3-400 meter unna».

Spankulerte på catwalken

Resten er historie. Tiuren var der den hadde funnet sin spillplass, og stod der praktfull i ettermiddagslyset på en liten haug, og spilte. Den hadde nok svært lyst til å jage oss bort, men fire voksne mennesker ble nok i overkant mye for den. I tillegg stod vi på en kolle

som var et lite hakk høyere enn der den stod, så den nøyet seg med å vise seg fram. Jeg fikk egentlig aldri tatt nok bilder av tiuren der den spankulerte på catwalken for oss, men etter en snau time var vi alle klare for å dra tilbake. «La meg forsøke å gå opp stien for deg», sier min nyfunne venn, «så ser vi hva som skjer!» Jeg kastet stokken over til ham, han klatret ned fra kollen, og begynte å gå blåstien oppover. **Men da kom tiuren!** Fire kilo fugl i rask bevegelse mot deg, kan være en svært lite komfortabel opplevelse, så med tiuren etter seg, kom han seg løpende unna.

Jeg ombestemte meg når det gjaldt hjemturen, og valgte halvannen times omvei tilbake, framfor å måtte møte tiuren ansikt til ansikt. Jeg hadde så vidt dekning på telefonen ved Setertjernstua, så jeg ringte hjem, og fortalte at jeg i dag hadde for en gangs skyld billedbevis på hvorfor jeg ville bli sen til søndagsmiddagen!

En minnebrikke for livet

Da vi skilte lag - de skulle østover mot Rælingen, jeg den lange turen tilbake til Losby - fikk jeg kjenne på pulsen til «den angrepne»: Selv etter 20 minutters gange var den fortsatt lovlig høy. Jeg fant fram OFAs fiskekartbok fra sekken, som jeg alltid har med meg på tur. Jeg hadde fått vite at han ikke hadde den fra før av, og gav den til ham, som takk for opplevelsen. For meg var det en dråpe i havet mot det familien fra Rælingen hadde gitt meg. Den vil trone øverst på lista over alt jeg hittil kan se tilbake på, etter mine så langt mer enn 30 år med turer i Østmarka.

...om jeg fikk noe fisk? Ikke et eneste napp! Men på minnebrikka, derimot!!

De tre Kjerrmåsa-tjerna ligger på rekke og rad ved siden av veien mellom Bysetermåsan og Vangen.
Foto: Gunnhild Riise.

Den siste langturen

Tekst og foto: Dag Hongve

Jeg har i det meste av mitt liv vært ivrig bruker av Østmarka, med utgangspunkt fra henholdsvis Oppsal (1955-1973), Ellingsrud (1973-1978) og Ytre Enebakk (1978-2002). I mitt yrke som vannforsker har jeg viet en del av min virksomhet til studier av vannkvaliteten i Østmarkas mange små og store vann. Et plutselig hjerneslag i 2002 førte til et kronisk fysisk handikap og en brå slutt på feltarbeidet i Østmarka og friluftslivet forøvrig. I rehabiliteringsperioden etter slaget ble følgende beskrivelse av den turen jeg husket best, skrevet som en form for egenerapi.

Det er sent på høsten år 2000, og de siste ukene har det pøst ned regn i hittil uante mengder. Hvis vannforskergruppa jeg samarbeider med skal fortsette studiene av vannkvaliteten i Østmarka, er det på tide å hente

inn prøver fra lokalitetene som mangler i årets oversikt.

Prosjektet har pågått siden 1983, og på 90-tallet har forsurende tendensene vært i tilbakegang.

Denne høsten har vi lest at Osломarkas Fiskeadministrasjon (OFA) er bekymret for at regnvannet vil ødelegge alt som er oppnådd gjennom et langvarig arbeid med kalking av fiskevann og gytebekker. Det er nå en enstående mulighet til å undersøke om den avtagende forsureningen, som vi har sett jevnt over i hele Østmarka, også i vann som ikke er kalket, kan skyldes klimaendring.

Vannene til undersøkelsen ligger jevnt fordelt i hele Østmarka, slik at det ikke er mulig for én person å ta alle prøvene i løpet av én dag. Dette året har jeg påtatt meg mye av innsamlingen, og det som gjenstår er noen av de viktigste lokalitetene mellom Børtervann og Losby-vassdraget. Dette terrenget kjenner jeg godt fra mange tidligere turer, så jeg er ikke i tvil om at turen lar seg gjennomføre i løpet av en kort desemberdag.

Ved 08-tida 7. desember parkerer jeg ved Bysetermåsan. Det regner, og iført fullt regnutstyr trasker jeg innover mot Vangen. Ved bekken fra Skjelbreia er det tydelig stor aktivitet av bever, og Skogvesenet har beskyttet trærne med ståltrådnetting.

Jeg tar en avstikker til det øverste av Kjerremåsatjerna og finner så den blåmerkede stien som jeg skal følge det første stykket. Vel fremme ved Tonevann tar jeg dagens andre vannprøve, i utløpet. En lett bris gir en fin krusning av vannflata, som holder snaue fem grader. Dette er en ideell situasjon for å få en representativ vannprøve: Slike prøver som jeg nå er ute etter, tas helst sent på høsten når overflatevannet er avkjølt ned mot fire grader. Da blir den termiske lagdelingen av vannmassene utvisket, og når vinden lager strøm i overflata blander

Dag Hongve måtte slutte å gå i Østmarka etter et hjerneslag, men minnet om de mange turene er fortsatt en kilde til glede. Foto: Privat.

vannmassene seg helt ned til de dypeste partiene.

Om sommeren, og om vinteren, er vannmassene lagdelt, og en prøve fra overflata, kan ha en annen sammensetning enn vannet på det dypet hvor fisken står.

Herfra tar jeg blåmerket sti østover, først ned mot Mosjøen, så rundt foten av Tonekollen til Lutjtjern. Nå regner det kraftig, og det er godt å kunne følge blåmerket sti på fast grunn. Nå skal jeg ut i et langt mindre beferdet område. For å komme over til Søndre Krok vann tar jeg skiløypa (som nå er nedlagt) i skaret mellom Tonekollen og Strutsåsen. Her går det bare noen få skiløpere i løpet av vinteren, og nesten ingen el-

Ved Svarttjern er det ikke fast grunn ut til vannet, dermed måtte Hongve ut på hengemyra for å ta vannprøven. Foto: Gunhild Riise.

lers i året heller. Av de mange som skal opp på Tonekollen for å beundre utsikten, går nesten ingen denne veien. Dette har kommet fiskeørna til gode, og i flere år har det vært et reir med et hekkende par høyt oppe i åssida.

Fra Lutttjern går det først bratt oppover gjennom et plantefelt som begynner å bli svært så tilgrodd. Skiløpere som måtte komme ned her, må ha store problemer med ikke å bråstoppe i en av smågranene. Videre oppover i skaret er ura jevnet ut til en gammel tømmerveg. Øverst i denne bruker det hver vinter å danne seg en god del is, og farten på skiene blir deretter – langt over det tilrådelige.

Øverst i skaret mellom åsene går løypa over ei blautmyr som knapt kan passeres når den ikke er frosset. Herfra kan jeg enten følge merket løype videre i retning Midtre Kytetjern og Søndre Krokvann, eller skal jeg – som på mange fisketurer på 1960-tallet, da det var godt med regnbueørret i Søndre Kytetjern – ta av mot høyre og siden følge rødmerka løype til Søndre Krokvann?

Jeg velger den rødmerka løypa til Midtre Kytetjern, runder under den majestetiske Ørnehogda, og følger vannkanten til et gammelt skilt peker mot ei lite brukt (nå nedlagt) løype mot Søndre Krokvann. Underveis i løypa forundres jeg over at noen har kommet på å legge ei skiløype her hvor

det er fullt av grov kampestein som jeg stadig må klatre over. Når det også har lagt seg en del grove vindfall på tvers vil det knapt nok være fremkommelig på ski til vinteren.

Nederst i lia mot Søndre Krokvann finner jeg en godt opptråkket sti som jeg følger til utløpet. Med vannprøven herfra i sikker forvaring er neste etappe opp til Grinderen. Til å begynne med finner jeg godt opptråkkede stier som leder i riktig retning. Det slår meg at det er blitt betydelig flere og til dels ganske slitte stier i denne delen av marka etter at reservatet ble opprettet. Muligens trekkes mange mennesker hit fordi de tror at reservatet byr på andre og bedre naturopplevelser enn resten av marka.

Jeg prøver nå å holde godt til venstre, fordi jeg må rundt den lille vika inn mot Høgkolltjerna. Jeg husker den første gangen jeg var i dette terrenget. Etter å ha vært nødt til å ta lange omveier rundt Nordbysjøen og Grinderen, var jeg glad da jeg, muligens akkurat her, fant en gammel sprukken båt av Rausjø-typen. Den tok inn mye vann da jeg skjøv den utpå, men den fløt i det minste, og jeg dristet meg til å gå om bord og brukte en granstaur til å stake og padle meg utpå. Lekkasjen økte påfallende og jeg rakk så vidt den andre siden før vannet rakk kanten på gummistøvlene.

Videre fra vika er det bra sti langs vannet fram til der skiløypa tar inn på land. Jeg velger imidlertid å holde meg godt oppe i åsiden for å se om jeg kan finne igjen ei hytte som jeg husker fra en tidligere tur. Da hadde den tett tak og en liten ovn som det gikk an å fyre i. Den kan være vanskelig å finne, da

Fra Søndre Krokvann går det en umerket sti over åsen mot Høgkolltjerna ... Foto: Gunnhild Riise.

ingen sti leder dit! Nå er ovnen ødelagt, og det er så mørkt og vått at det frister lite å sette seg inn.

Skiløypa følges østover til Grinderen. Midtveis må jeg rundt Stingsildtjern. Hvorfor det lille myrtjernet har fått dette navnet vites ikke, og det er neppe stingsild her, men ikke noe annet sted i marka har jeg sett så fin leik av ørekyte i oransje gytedrakt i vannskorpa. Når jeg så kommer dit hvor løypa går ut på Grinderen, vil jeg over til Grinderkoia på den andre siden i håp om at det skal være mulig å finne tilstrekkelig med tørr ved rundt hytteveggene til at jeg kan få kokt litt kaffe. Her er det slutt på de godt opptråkkede stiene, og jeg må presse meg gjennom vått kratt av småfuru før jeg kommer til et sted hvor det går an å komme over myrene og to bekker som kommer fra henholdsvis Auretjern og Svarttjern. Den østligste av disse skal jeg følge opp til Svarttjern, som er endepunktet for dagens tur. Ved Svarttjern hvor det ikke er fast grunn ut til vannet, må jeg ut på hen-

gemyra for å ta vannprøven. Ved Grinderkoia finnes det imidlertid ikke tørt trevirke av noe slag.

For å komme fort videre til et sted der jeg muligens kan ha større suksess med båltening og kaffekos, og samtidig slippe den strabasiøse turen rundt nordenden av vannet, tar jeg sjansen på å låne vraket av en gul kano som ligger nedenfor hytta. Kanoen hadde hel og tett bunn, selv om det meste over vannlinja var ødelagt. For å få fart på farkosten står jeg midt i og padler med ei småbjørk. Vel over på den andre siden, drar jeg kanoen opp på land godt synlig fra den rødmerkede.

Tilbake ved Søndre Krokvann følger jeg en umerket sti over åsen mot Høgkolltjerna. I Østmarka er det sjelden langt mellom tyristubbene på slike koller. Snart finner jeg en stubbe som kjennes hard og fin når jeg sparker i den. Jeg hogger løs noen fliser og kjenner straks den gode duften av tyri. Det går det ikke lang tid før jeg har et fint flam-mende bål å varme meg på og henge kjelen over. Det er ikke nødvendig å gå langt etter kaffevann, da alle fordypninger i terrenget er fylt med vann.

Det neste vannet jeg har tenkt meg til er Drettvann, derfor blir tilbakeveien en helt annen tur enn innover. Det er bare å komme seg ned til Tappenbergvann, så er det fin blåmerket sti til skogsbilveien ved Røyrvann. Det regner fremdeles kraftig når jeg er ved veiskillet der bekkene fra Drettvann og Skålsjøen kommer vestfra.

Herfra skal jeg ta den gamle skiløypa til Drettvannsdammen. Langs denne traséen

lå det for få år siden en stor vannledning som ble brukt til å pumpe vann fra Losbyvassdraget for å sikre drikkevannsforsynin-gen til Nedre Romerike. Heldigvis er dette fremmedelementet i marka tatt bort, etter at det ble overflødig ved etableringen av det nye Nedre Romerike vannverk.

Den flomstore bekken fra Drettvann kaster seg nedover i imponerende fosser. Jeg tenker at dette må være den fineste fossen i Østmarka, men det er ikke mange forunt å se den slik som i dag. Jeg tar prøven min ved damoverløpet og skal videre til Skålsjøen for neste prøve. Over åskammen kommer jeg rett til Skålsjøkoia, hvor jeg også tar vannprøven min i utløpet. Med det samme jeg er her, gjør jeg noe ekstra for å gi utløp for en irritasjon som har plaget meg i lange tider. Årsaken er: På 1960-tallet gikk den beste og mest brukte skiløypa fra Oppsal/Bøler til Vangen, over Skytten-Bjønnebet-Skålsjøen og ned Milorgløypa mot Steinsjøen. Som oftest var det meget bra forhold i disse løypene, Men i senere år ble det betydelig dårligere fordi Skålsjøen regelmessig fikk overvann utpå vinteren og rant over sine bredder i skiløypa.

En gang oppdaget jeg ved en tilfeldighet at oversvømmelsen som ødela mange skiturer, skyldtes at i utløpet ved OFA-hytta var det lagt så mange bordhøyder i dammen at det hevet vannstanden i hele Skålsjøen. I de senere år har denne kunstige vannstandshevingen, som neppe har stor betydning for fiskebestanden i Skålsjøen, gjort det vanskelig å ta seg fram på myrene rundt vannet i nedbørrike perioder om høsten. Nå fjernet jeg det øverste bordet fra overløpet og la det i kløfta ved siden av bekken. Dette ville

Skålsjøen er et kjærnt turmål, både sommer og vinter. Foto: Gunnhild Riise.

kunne senke vannstanden ca. 25 cm. Selv om det får liten betydning for min tur videre, kan det komme andre vandrere til nytte.

Vannstanden er så høy at stien langs vannet ikke er farbar. I stedet må jeg ta meg fram oppe i den bratte siden av Liseterkollen. Her er det både glatt og bratt og i mørket må jeg klatre på alle fire og holde meg fast i røtter og greiner for ikke å skli ned i vannet. Da jeg kommer dit hvor skiløypa mot Steinsjøen brukte å gå, regner jeg med at det vil være lettere å følge denne traséen, enn å fortsette rundt vannet. Strekningen ned til Steinsjøen var ganske enkel å gå i mørket. Løypetraséen hadde heldigvis ikke blitt mye gjengrodd siden løyperydningen opphørte for ca. 20 år siden.

Nesten nede ved Steinsjøen får jeg øye på blå merker som nylig er malt langs stien fra Tonevann. De blå merkene var forbausende lette å se i mørket. Utrolig nok var det mobildekning her! Etter å ha gitt beskjed til om at jeg var på hjemvei, gikk jeg med godt mot videre på blåmerket sti langs Steinsjøen. Jeg antar at når jeg kommer til myrene i sørenden av vannet, er det så åpent terreng at det beste er å følge skiløypa til Vangen. Det er nå så mørkt som det i det hele tatt kan bli i denne mørke årstiden, men traséen fram til Vangen er godt kjent – og jeg trenger ikke mye lys før jeg endelig kan følge veien tilbake til bilen.

Fleksibel familiehelg i hjertet av Østmarka

Hva: Guida familietur

Hvor: Bysetermåsan – Kjerringhøgda – Vangen – Tonekollen – Bøvelstad

Hvem: ØV i samarbeid med forfatter av Turboka, Anders Baumberger

Når: Lørdag 26. august med mulighet for overnatting på Bøvelstad

Lørdag 26. august arrangerer Østmarkas Venner fellestur for store og små til noen av Østmarkas flotteste perler. Her velger man selv hvor mye av opplegget man vil delta på. Forfatter av Turboka, Anders Baumberger er med som guide. Han lover å ta med barna på spennende avstikkere fra stien – og kanskje en skattejakt...

11:00: Tårntur: Oppmøte på Bysetermåsan. Derfra setter vi kursen rett opp til tårnet på Kjerringhøgda hvor vi nyter utsikten over syv fylker, samt nabolandet vårt. Ei gran på toppen vitner om når man bør holde seg langt unna tårnet ... Turen går videre på blåmerket sti til Vangen.

Ved fint vær og etter eget ønske:

Ca 13:30 Tur til Tonekollen: Vi samles på Vangen og setter kursen for Tonekollen. Her treffer vi på ett og annet troll, en drage og noen trær det er verdt å stoppe opp ved. – For ikke å snakke om utsikten og de største blåbærene i hele Østmarka. De som ønsker, kan leie kano på Vangen og padle fra Vangen til foten av kollen.

Hjemreise eller overnatting på Bøvelstad: Etter en rast på Tonekollen går turen enten hjem via Vangen eller til felles overnatting på Bøvelstad for de som ønsker det. Retur via Rausjø på søndag. Bestilling av overnatting på DNTs nettsider.

Turen er åpen for alle!

Velkommen til store og små!

Stemningsbilde fra Kjerringhøgda.

Tårnbilde fra Turboka: Kristian Götz.

Hvor er dette?

Vinn et medlemskap og gi det til en venn...

Østmarkas Venner inviterer til en uhyøytidelig vervekonkurranse, hvor alle som er litt kjent i Østmarka kan delta. Vi spør rett og slett: Hvor er dette bildet tatt? De som vet svaret, kan bli med i trekningen av en jubileumsbok og tre gratis ett-års medlemskap i Østmarkas Venner.

Vi kommer til å kjøre denne konkurransen ca. en gang i måneden via nettsidene våre (www.ostmarkasvenner.no) og Facebook. Hver gang publiserer vi et nytt bilde av en samling løype- eller stiskilt fra Østmarka, og så gjelder det å finne ut *hvor* skiltene befinner seg. Alle skiltene er hengt opp på steder som har et definert stedsnavn, og det er dette navnet vi er ute etter. Bildene er tatt av Tor Ødemark, som kjenner Østmarka bedre enn de aller fleste.

Men: Du som leser dette er antakelig allerede medlem, eller i alle fall en venn av Østmarka. Derfor kan du gi bort medlemskapet til en venn eller bekjent.

Hvis du vet hvor dette bildet er tatt, send en epost med følgende innhold:

- Ditt eget navn og adresse
- Navn på stedet hvor bildet er tatt
- Navn, postadresse og epost-adresse til han eller hun du ønsker å gi gevinsten til

epost: konkurranse@ostmarkasvenner.no

Førstepremien er ett eksemplar av «Hyllest til Østmarka», jubileumsboka vår, og ett års gratis medlemskap i Østmarkas Venner. I tillegg får to heldige vinnere anledning til å gi bort et medlemskap, som har en verdi av 200 kroner for privatpersoner og løper til det nye medlemmet sier opp. Hvis du isteden ønsker å gi bort et medlemskap uten å delta i konkurransen, kan du bruke et gavekort som du finner på nettsiden vår.

Hvor er dette? Foto: Tor Ødemark.

Hjulbåten Sara får et nytt liv

Tekst: Arne Egil Sagen

Sarabråtens venner har fått 100 000 kr. i støtte fra Sparebankstiftelsen. Midlene skal i hovedsak brukes til å løfte fram historien om hjulbåten Sara, som er et sentralt element i fortellingen om Sarabråten.

Thomas Heftye hadde tre båter ved landstedet Sarabråten på østsiden av Nøklevann. Den mest kjente var den håndsveivede hjulbåten Sara, der to mann satt og sveivet skovlethjulene. Sara kunne ta opptil 20 personer, men ble sannsynligvis senket i Nøklevann da Aker kommune overtok husene på Sarabråten i 1911.

Pengene skal brukes til å utvikle og montere to bildetavler som viser hjulbåten Sara, etter mal av tilsvarende bildetavler som Det Kongelige Slott brukte i sin formidling av Slottets og Slottsparkens historie i 2016. Disse tavlene forsøker å formidle historien inn i dagens kontekst, slik at det skal bli let-

tere å oppfatte datidens bilder i nåtidens landskap.

Sarabråtens venner har søkt Bymiljøetaten i Oslo kommune om tillatelse til å sette opp bildetavlene og håper på en positiv avgjørelse.

Området er godt besøkt av ungdom, og Sarabråtens venner ønsker at disse skal bli bedre kjent med de roller dette området har spilt gjennom historien. Gavebrevet ble overrakt Sarabråtens venner, ved Ingunn Lian Nylund og Arne Egil Sagen, på en mottagelse i Sparebankstiftelsen torsdag 4. mai.

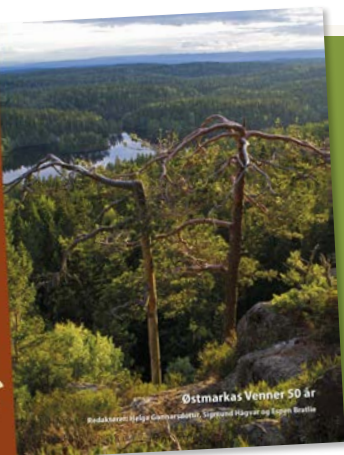
Praktbok om Østmarka!

Ny bok om Østmarkas natur og dens betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Mange bidragsyttere, blant andre Sverre M. Fjelstad med flere tekster og egne bilder.

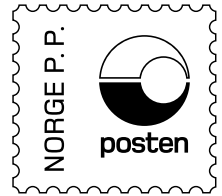

Hjulbåten Sara slik den så ut i sin storhetstid. Foto: Utlånt av Christine Heftye / Sarabråten's venner.

Hyllest til Østmarka

Boka kan kjøpes på utvalgte steder eller bestilles direkte fra Østmarkas Venner. Se våre nettsider for nærmere informasjon. www.ostmarkasvenner.no
 Pris: 390,-. Medlemmer får boken til medlemspris 350,- ved bestilling på nett, og ved kjøp på våre arrangementer.
 Innbundet, 307 sider

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Arrangementer Østmarkas Venner 2017

Arrangement	Dato	Foredragsholder/Guide	Annonseres
Minnestund på Sarabråten	7. juni	Lars Børghersrud	side 8
Slåttetreff på Bøvelstad og guida tur i reservatet	30. juni– 2. juli	Kulturlandskapsgruppa og Johan Ellingsen	side 11
Fleksibel familiehelg i hjertet av Østmarka	26.–27. august	Anders Baumberger	side 28
Sidesprang til ukjente stier i Hauk- tjern friluftslivsområde	17. sept	NNV Oslo sør	N fra Ø nr 3
Fakkelvandring til Sarabråten	21. sept	Sarabråtens venner	N fra Ø nr 3
Guida tur i Rausjømarka i Enebakk	24. sept	Annonseres seinere	N fra Ø nr 3
Barnas dag på Sandbakken	7. okt	Sandbakken	N fra Ø nr 3
SpeiderhytteTuren 2017	14. okt	Østmarkas Speidergrupper	N fra Ø nr 3
Høstmøte		Annonseres seinere	N fra Ø nr 3
Møte/seminar om Sarabråten	9. nov	Sarabråtens venner	N fra Ø nr 3
Historisk vandring på Losby Gods	19. nov	Losby Gods	N fra Ø nr 3

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

GRASROTANDELEN
ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202